

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ РАЗГРАД ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Към 31.12.2015 г. населението на област Разград е 117 241 души, което представлява 1.6% от населението на страната и нарежда областта на 23-то място по брой на населението – непосредствено след област Ямбол (123.8 хил.души) и пред област Търговище (115.2 хил.души). В сравнение с предходната година населението на областта намалява с 1 807 души, или 1.5%.

В общия брой на населението жените са повече (51,1%), или на 1 000 мъже се падат 1 045 жени.

Област Разград е една от малкото области в страната, в която преобладава населението в селата. В края на годината в градовете на областта живеят 55 260 души (47.1%), а в селата – 61 981 (52.9%).

Към 31.12.2015 г. броят на населените места в област Разград е 103, от които 6 са градове и 97 села. Най-голямото населено място е гр. Разград с население 31 739 души, или 27.1% от общото население на областта. Най-малкото населено място е с. Кара Михал – само с 51 жители. 78.6% от населените места в област Разград са с население до 999 жители и в тях живее 29.4% от общото население на областта.

Продължава процесът на остаряване на населението, който се изразява в намаляване на относителния дял на лицата до 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години.

Към 31.12.2015 г. относителният дял на лицата на 65 и повече навършени години е 20.1% (23 590) от населението на областта. В сравнение с 2014 г. този дял нараства с 0.5 процентни пункта, а спрямо 2005 г. увеличението е с 5.0 процентни пункта.

Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените, околното сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 23.5%, а на мъжете 16.6%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея на по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Към 31.12.2015 г. децата до 15 години са 13.7% (16 109) от общия брой на населението в областта. Спрямо 2014 г. този дял намалява с 0.1 процентни пункта, а спрямо 2005 г. – с 2.0 процентни пункта.

Коефициентът на възрастова зависимост показва броят на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (население под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). В област Разград от 43.7% през 2007 г. този показател бележи непрекъснато повишение и през 2015 г. достига до 51.2%. В градовете на областта това съотношение е по-благоприятно (47.7%), околното в селата (54.5%).

Остаряването на населението води и до повишаване на неговата средна възраст, която от 39.4 години през 2003 г. нараства на 40.2 години през 2006 г. и достига 43.5 години в края на 2015 година.

Тенденцията на остаряване на населението води и до промени в неговата основна възрастова структура – разпределение на населението под, във и над трудоспособна възраст. Влияние върху тази структура оказват както остаряването на населението, така и законодателните промени при определянето на възрастовите граници при пенсиониране¹. За 2015 г. тези граници за населението в трудоспособна възраст се запазват както през 2014 г. – до навършване на 60 години и 8 месеца за жените и 63 години и 8 месеца за мъжете.

Населението в трудоспособна възраст в област Разград към 31.12.2015 г. е 71 557 души, или 61.0% от цялото население на областта, като мъжете са 37 993 души, а жените – 33 564. Броят на трудоспособното население намалява с 1 452 души, или с 2.0% спрямо предходната година.

Към края на 2015 г. над трудоспособна възраст са 28 366 души, или 24.2%, а под трудоспособна възраст 17 318, или 14.8% от населението на областта.

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15 – 19 години) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 – 64 години). За област Разград към 31.12.2015 г. това съотношение е 66. За сравнение, през 2005 г. 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст в областта, са били замествани от 102 млади хора.

През 2015 г. в област Разград са регистрирани 967 родени деца, като от тях 961 (99.4%) са живородени. В сравнение с предходната година живородените са с 80 по-малко.

Коефициентът на обща раждаемост (брой живородени на 1000 души от средногодишния брой на населението през годината) през 2015 г. е 8.1‰, а през предходната 2014 г. – 8.7‰.

Броят на живородените момчета (496) е с 31 по-голям от този на живородените момичета (465), или на 1 000 родени момчета се падат 938 момичета.

В градовете и селата на областта живородените са съответно 444 и 517 деца. Коефициентът на раждаемост в градовете на областта е 8.0‰, а в селата – 8.3‰.

Броят на жените във фертилна възраст (15 – 49 навършени години), или размерът на родилните контингенти и тяхната плодовитост, оказва съществено влияние върху равнището на раждаемостта и определя характера на възпроизводството на населението.

Броят на жените във фертилна възраст в област Разград към 31.12.2015 г. е 24 762, като спрямо предходната година намалява с 633, а спрямо 2005 г. – с 8 697.

Съществено значение за намаляване на раждаемостта имат и измененията във възрастовата структура на родилните контингенти. Близо 90% от ражданията се осъществяват от жените на възраст 15 – 34 години, които през 2015 г. в област Разград са 12 313 и са намалели спрямо 2014 г. с 3.1%, а в сравнение с 2005 г. – с 33.7%. Броят на

¹ Възрастовите граници за разпределение на населението по категориите под, във и над трудоспособна възраст са определени съгласно Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж, приета с Постановление № 30 на МС (ДВ, бр. 21/17.03.2000г.)

жените в тази възрастова група намалява основно поради по-малкия брой момичета, които влизат във фертилна възраст, и емиграционните процеси.

През 2015 г. броят на децата, родени от майки под 18 години е 24 и спрямо 2014 г. намалява с 20 деца. Запазва се тенденцията на увеличаване на броя на децата, родени от жени на възраст 40 и повече навършени години – от 14 през 2014 г. на 18 през 2015 година.

Тоталният коефициент на плодовитост¹ е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. През 2015 г. средният брой живородени деца от една жена в област Разград е 1.49. За сравнение, през 2005 г. той е бил 1.38, а през 2013 г. – 1.47.

Средната възраст на жените в област Разград при раждане на първо дете се увеличава от 24.7 години през 2014 г. на 25.0 години през 2015 г.

През последните години се формира тенденция на увеличаване на относителния дял на извънбрачните раждания, както в цялата страна, така и в област Разград. Относителният дял на извънбрачните раждания е едва 29.5% през 1995 г., но през 2015 г. достига вече 45.2%. Високата извънбрачна раждаемост е резултат от значителното нарастване на броя на съжителствата без юридически оформен брак. Относителният дял на извънбрачните раждания в селата на областта (47.0%) е по-висок, отколкото в градовете (43.0%).

Броят на умрелите лица в област Разград през 2015 г. е 1 937 души, а коефициентът на обща смъртност² - 16.4‰. Спрямо предходната година броят на умрелите лица намалява с 14, или 0.7%. Нивото на общата смъртност продължава да е твърде високо.

Смъртността продължава да бъде по-висока при мъжете (17.8‰) отколкото при жените (15.1‰) и по-висока в селата (17.7‰) отколкото в градовете (14.9‰).

Показателят за преждевременната смъртност³ през 2015 г. (23.9%) се увеличава спрямо предходната година (23.3%). В стойността на показателя за преждевременната смъртност има съществени различия при мъжете и жените. Умрелите жени на възраст до 64 години вкл. в област Разград през 2015 г. са 17.0%, а стойността на този показател при мъжете е 30.0%.

През 2015 г. в област Разград са починали 8 деца на възраст до една година, а коефициентът на детска смъртност⁴ е 8.3‰. През 2005 г. коефициентът на детска смъртност е бил 15.9‰, а през 2014 г. – 9.6‰.

Разликата между ражданията и умираанията формира естествения прираст на населението. От 1993 г. насам този показател е с отрицателна стойност, в резултат на което населението на областта непрекъснато намалява. През 2015 г. в резултат на

¹ Среден брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзрастовата плодовитост през отчетната година.

² Брой умрели лица на 1000 души от средногодишния брой на населението.

³ Относителен дял на умрелите лица под 65-годишна възраст от общия брой на умираанията.

⁴ Брой умрели деца на възраст под 1 година на 1000 живородени.

отрицателния естествен прираст населението на област Разград намалява с 976 души. В сравнение с предходната година отрицателният прираст нараства с 66 души.

Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествен прираст¹ е минус 8.3‰. Предходната година той е бил минус 7.6‰. Коефициентът на естествен прираст е с по-висока отрицателна стойност в селата (-9.4‰) отколкото в градовете (-6.9‰).

През 2015 г. броят на сключените бракове в област Разград се увеличава с 38 в сравнение с предходната година и достига 559. От тях 62.4% (349) се отнасят за населението в селата. В градовете са сключени 210 брака. Коефициентът на брачност² е 4.7‰, като през 2014 г. той е бил 4.3‰, а през 2005 г. – 4.1‰.

Регистрираните през 2015 г. в област Разград бракоразводи (177) са с 12 по-малко в сравнение с предходната година. Над половината (53.1%) от тях се отнасят за населението в селата. Най-голям е делът на бракоразводите поради несходство в характерите (42.9%), по взаимно съгласие са прекратени 33.9% от браковете, а за 15.8% от разводите причината е фактическа раздяла.

Разликата между заселилите се на територията на област Разград и изселилите се от нея формира абсолютната стойност на механичния прираст. През 2015 г. на територията на областта са се заселили 2 207 души, а са се изселили – 3 308 души. Механичният прираст е минус 831, а коефициентът на нетна миграция³ - минус 7.0‰. За 2014 г. механичният прираст е минус 636, а коефициентът на нетна миграция – минус 5.3‰.

През 2015 г. 1 083 лица от област Разград са сменили настоящия си адрес с адрес в чужбина, а 356 са заявили промяна на настоящия си адрес от чужбина в областта.

¹ Разлика между броя на живородените и броя на умрелите на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

² Брой сключени бракове на 1000 души от населението

³ Отношение на нетната миграция към средногодишното население през годината.

Методологични бележки

Броят и структурите на населението към края на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механичното движение на населението през текущата година.

Източник на данните за броя и структурите на населението е Информационна система „Демография“ в Националния статистически институт. Източник на данните за естественото и механичното движение на населението (раждания, умирения, бракове, разводи, вътрешна миграция) е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението. Те се регистрират чрез документите образци ЕСГРАОН - ТДС: съобщение за раждане, съобщение за сключен граждански брак, съобщение за прекратен граждански брак, съобщение за смърт и адресна карта за промяна на настоящ адрес.

Източник на данните за външната миграция са Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, образец ЕСГРАОН - ТДС: адресна карта за промяна на настоящ адрес; Националната агенция за приходите; Националният осигурителен институт; Министерството на вътрешните работи; Оценки на емиграционните потоци.

Данните за броя на населението и за настъпилите демографски събития в териториален разрез са представени според административно-териториалното устройство на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области) и статистически райони по настоящ адрес. Това е адресът, който отговаря на документално заявеното местоживее на лицето.

Възрастта на населението в края на годината е изчислена към 31.12. в навършени години. Възрастта на лицата при настъпване на демографско събитие се изчислява в навършени години въз основа на датата на раждане и датата на съответното събитие, т.е. възрастта, която лицата са достигнали при настъпване на събитието.

При изчисляване на демографските показатели се използва съвкупността на средногодишното население. Средногодишният брой на населението е средна аритметична величина от изчисленото население към края на предходната и края на отчетната година.